

ACTIVITATEA AGRU ÎN PROTOPOPIATUL GRECO-CATOLIC AL JIULUI

Maria Cristina Ploscă

Protopopiatul greco-catolice al Jiului, a fost constituit în a doua jumătate a sec. al XIX-lea aflându-se sub jurisdicția episcopiei de Lugoj. Aceasta a fost înființată de papa Pius al IX-lea, prin bula Apostolicum Ministerium la 26 noiembrie 1853, ca episcopie sufragană, Arhiepiscopiei de Făgăraș și Alba-Iulia. Episcopia de Lugoj se întindea pe teritoriul comitatelor Caraș-Severin, Timiș Torontal, Hunedoara și parțial Arad și Alba Inferioară.

AGRU, una din cele mai puternice asociații ale mirenilor s-a înființat în toamna anului 1929 cu binecuvântarea și sprijinul moral și material al ierarhilor uniți mitropolitul Vasile Suciu și episcopul Valeriu Traian Frențiu. Asociația prin bogata sa activitate religioasă constând din congrese, editare de cărți, reviste urma modelul Acțiunii Catolice din Italia, înființată de Pius XI¹. Scopul acesteia era promovarea vieții religioase sociale și culturalizarea poporului pe tărâm spiritual. AGRU a fost constituită în cadrul congresului de la Blaj desfășurat între 23-24 noiembrie 1929². AGRU avea o organizație centrală care se ramifica în organizații diecezane și finalizată în AGRU parohial. În 1933 se estima că AGRU avea 793 organizații și 55 mii membrii, sediul organizației fiind în Cluj. În 1931 s-a înființat o secție pentru tineret ASTRU, care funcționa separat compusă din studenți și studențe. În 1933 s-a format Federația Asociațiilor femeilor române unite(UMFRU- Uniunea Mariană a Femeilor Române Unite).

De-a lungul existenței sale s-au desfășurat congrese anuale la: 1929 - cel de constituire la Blaj, 24-26 oct. 1930-Sighet, 21-22 nov. 1931 - Oradea, 26-27 nov. 1932- Aiud, 21-23 nov. 1933-Dej, 5-7 oct. 1934-Lugoj, 25-27 oct. 1935 - Careii Mari, 20-22 nov. 1936-Tg Mureș, 6-8 nov. 1937- Satu Mare, 1938 - Cluj Napoca³. Cu această ocazie se trimiteau telegrame Sf. Părinte și regelui. Congresele arhidiecezane se organizau anual fiind copii ale congreselor generale. AGRU parohial inițiasse un program de conferințe, șezători, exerciții spirituale, ajutorare a săracilor.

În protopopiatul Petroșani, informațiile despre AGRU le aflăm prin convocatorul –din inițiativa comitetului pentru organizarea congresului general de constituire al acestei asociații. Documentul a fost trimis în toate parohiile și protopopiatele greco-catolice și era semnat de Valer Pop, președinte al comitetului de inițiativă. Urma desfășurarea congresului, care avea loc la Blaj. Drept de vot aveau următorii: membrii comitetului de inițiativă, câte un delegat canonic de

¹ Viața creștină, nr.21-22/1999.

² Ibidem.

³ Ibidem.

fiecare eparhie unită; președinții și membrii comitetelor diecezane deja constituite; 20 delegați mireni de fiecare dieceză. Pe verso era completat de către protopopul Nicolae Zugrav la 19 nov. 1929, faptul că din partea Petroșaniului participă un delegat mirean la congres⁴.

Până în 1933 nu avem nici o știre despre existența AGRU, însă aceasta ființează, deoarece Comitetul diecezan al AGRU la 15 dec. 1933 nr. 63 în legătură cu Congresul General care urmează să se organizeze la Lugoj, lansează următorul apel: „Precum binevoii a ști congresul general al AGRU pentru 1934 a fost fixat a se ține la Lugoj, în urma rotației cu care sunt ținute aceste congrese. Cel din Lugoj, însă prin faptul că nu va fi limitat la cadrele obișnuite ci în zilele congresului se va face și sfințirea bisericii noastre Catedrala, Excelența Sa Domnul Episcop ca fastul congresului general să iasă din comun și să se înscrie în loc de frunte în seria întrunirilor anuale ale AGRU-lui românesc.

Cea mai arzătoare dorință a Arhiepiscopului nostru este ca până la data congresului fiecare parohie să-și aibă organizația AGRU-ului cu secțiile ei de bărbați(cor) sau de femei (reuniune), Liga Sfintei Inimi, asociația rozarului sau orice altă asociație care activează pe un teren de legătură cu cel bisericesc și național.

Acestor organizații parohiale apoi le încuibă datorința de onoare de a lua parte fiind reprezentați de cât mai mulți membri la congresul general din Lugoj. Vom căuta să executăm imnul AGRU cu coruri de masă...ne va costa energie, ne va costa și bani. Dar e vorba de un succes și triumf pe seama Bisericii unite.” Semnat de canonic protopop Nicolae Zugrav.

Alte documente ne prezintă existența colectelor pentru AGRU, adunate de pe cuprinsul episcopiei Lugojului în 1935. În 1937 s-a organizat concursul la disciplina Istoria Bisericii Unite, pentru stimularea participării la acesta, lucrările cu note peste 8, urmau a fi trimise Comitetului Central al AGRU, iar premiantul urma să obțină un loc gratuit în pelerinajul de Sfintele Paști la Roma, ceilalți puteau primii bani, cărți. Semnat Alexandru Borza⁵.

Tot în 1937 apare un convocator pentru congresul general al AGRU, care urma să se desfășoare la Satu-Mare. Convocatorul conținea programul manifestărilor. Pe verso conține o notiță cum că se primiseră 3 exemplare.

O altă colectă acum printr-un act oficial este solicitată de către conducerea AGRU, protopopului: ”Prin aceasta cu multă dragoste vă rugăm să binevoii a vă îngriji de colecta pentru AGRU. Încuviințată de înaltul for episcopesc pe ziua de Sf. Nicolae, să fie făcută în toate parohiile de sub păstoria dvs. cunoscând că Comitetul Central al AGRU, nu are alte venituri în afară de încasările din colecție. Rezultatul colectelor veți binevoi a-l centraliza și trimite la Cassa Centrală Diecezană ca și în trecut sau direct pe adresa casieriei centrale a AGRU.” Există consemnat într-un document faptul că aceasta a avut loc și s-au strâns 300 lei.

⁴DJHAN, fond Parohia greco-catolică Petroșani II, dosar 1/1929, fila 59.

⁵DJHAN, fond Parohia Greco-catolică Petroșani II, dosar 1/1936, fila 30.

Asociația ASTRU trimite un apel societății „Pax Romana” care organiza Congresul anual al studenților catolici 20-28 august 1938 la Liubliana. Pentru organizarea unei excursii în țara noastră a participanților se ruga „a se contribui fiecare după bunăvoință și posibilitate la fondul destinat în acest scop”. Bani trebuiau trimiși pe adresa Episcopiei Române Unite Cluj. Apelul era semnat de Timoc Ion președinte ASTRU Cluj⁶.

În timpul războiului activitatea oricum scăzută a organizației se împruținează, ceea ce face pe paroh să trimită o scrisoare ordinariatului în care se plânge de faptul că de la început activitatea „a fost puțină când și când câte o ședință sau o conferință”, asociația fiind oricum înființată târziu în 1932, „Duhul lui Dumnezeu lipsind de la organizație”. Tot în 1942 găsim dovada participării parohiei la o colectă în favoarea Predei catolice și a AGRU central - s-au strâns 1.085 lei.

La 1946 mai există o urmă a vieții AGRU-lui în această parohie, prin prezența actului de colectă oficială ordonată în 25 martie. Sigur mai târziu documentele dispar, mai ales și prin desființarea BRU.

În parohia Lupeni AGRU își face simțită prezența în actele oficiale în jurul anului 1936, iar pentru anul 1937 o cerere trimisă Cassei Centrale diecezană „comitetul diecezan dorind să țină anul acesta Congresul diecezan al AGRU în protopopiatul Jiului și negăsind decât Lupeni (Petroșani se rezervă pentru un viitor congres general) vă rugăm să ne indicați data potrivită 27,29 iunie sau 4 iulie”⁷. Programul era următorul în ziua precedentă e ședința comitetului diecezan, primirea episcopului, în ziua Congresului, o serată artistică...”fiind timpul înaintat se cerea a se face posibilul pentru. organizarea congresului. Nu știm dacă acesta s-a desfășurat sau nu, acte care să dovedească existența evenimentului nu există.

Tot pentru anul 1937 știm că s-a desfășurat un concurs la disciplina Istoria Bisericii Unite, iar premiantul câștiga un loc la pelerinajul din timpul Paștilor la Roma.

La 1939 apare un act despre organizarea congresului diecezan al AGRU adresat protopopului Nicolae Zugravu de către episcopia Lugojului, iar pe verso răspunsul acestuia în care este hotărât a se organiza în 25 iunie. Urmău să participe la solemnități și elevii de la școlile primare dar se propunea și o vizitație canonică în district⁸.

În timpul războiului despre activitatea AGRU oricum destul de slabă anterior, nu ne mai parvine nici o știre, oricum după 1944 manifestările clerului greco-catolic s-au circumscris atitudinii de necooperare cu autoritățile instalate la putere. În următorii ani lucrurile s-au înrăutățit, broșurile și celelalte publicații ale bisericii erau cenzurate sau chiar interzise, iar congresele AGRU au început să fie suspendate de prefecturi din aprilie 1947.

⁶ DJHAN; fond Parohia Greco-catolică Petroșani II, dosar 1/1938, fila 47.

⁷ DJHAN, fond Parohia Greco-catolică Lupeni, dosar 1/1937, fila 47.

⁸ DJHAN, fond Parohia Greco-catolică Lupeni, dosar 1/1939, fila 28.

THE GENERAL SOCIETY OF UNIATE ROMANIANS

Abstract

The General Society of Uniate Romanians was established in the autumn of 1929, at the Convention, held in Blaj in 23-24th of November. This Society benefited by the moral and financial support of metropolitan bishop Vasile Suciș and bishop Valeriu Traian Frențiu.

The first elected president was the lawyer Valeriu Pop and general secretary was Augustin Popa. We mention some important members from this Society such as: Profesor Iuliu Hațegănu, Nicolae Drăgan, Romul Boilă, Alexandru Borza.

Between 1929-1938 were organized ten Conventions in different cities from Transylvania. In the two parishes the activity of this Society was rare but they struggled to organize some Conventions.